

DERS KİTAPLARINDA CİNSİYET EŞİT(siz)LİĞİ

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI MADDE 42

“ İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır.”

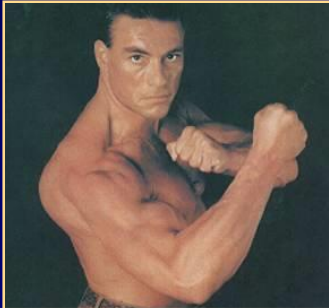
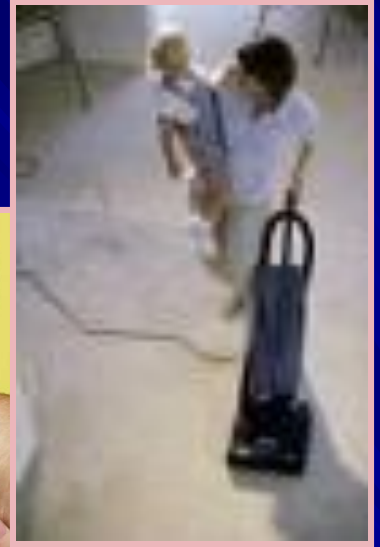
- ***Cinsiyet:*** Kadın ve erkek olmanın biyolojik temeli. Genetik kodlanma.
- ***Toplumsal cinsiyet:*** Sosyal ve kültürel kodlar. Kişinin cinsiyeti dolayısıyla ona yüklenen bütün davranış ve beklentiler.

- ***Toplumsal cinsiyet kalıpyargıları:***
Kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıklara ilişkin yaygın inançlar, önyargı formları.
- ***“Erkekler ağlamaz!”***
- ***“Kızlar matematikte başarısızdır”***
- ***“Elinin hamuruyla erkek işine karışma!”***
- ***“Kadının yeri evidir”***

Popüler kültür...

Cinsiyetçilik:

Toplumsal cinsiyete göre tabakalaşmış toplumlarda, cinslerden birine karşı geliştirilen olumsuz tavır ve değerler.

Gündelik Yaşam Pratiklerinde Cinsiyetçilik

- Evde (cinsiyetçi işbölümü, kadına yönelik aile içi şiddet, vs.)
- Sokakta (taciz, vs.)
- İşyerinde (cinsiyetçi işbölümü, aynı işe farklı ücret uygulamaları, taciz, vs.)
- Siyasette (kadınların temsili?)
- Okulda (öğretmenlerin davranışları, disiplin uygulamaları, müfredat, ders kitapları vs)

Ders Kitaplarında Açık ve Örtük Cinsiyetçilik

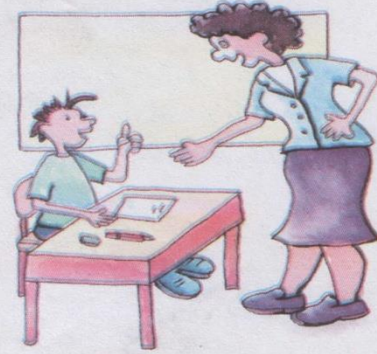
- Sayısal eşitsizlik
- Kadınsı / Erkeksi sayılan kişilik özellikleri
- Toplumsal ve mesleki rollerde eşitsizlik
- Ataerkil aile betimlemesi
- Oyunlarda/Etkinliklerde cinsiyetçi Yaklaşım
- Kadınların görünmezliği

Toplumsal ve mesleki rollerde eşitsizlik

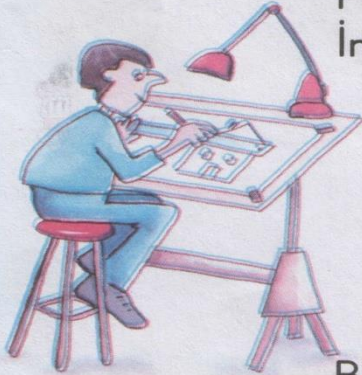
MESLEKLER

Herkese mesleğini
Öğreten kişi benim.
Okumanın tadına
Dünya varsın isterim.

En zevkli meslek benim,
Denizdedir iş yerim.
Dümene geçince ben,
Liman liman gezerim.

Herkesin işi ayrı,
Elbet tümü yararlı.
Hepsinden önce gelir
İnsanların sağlığı.

Mühendisim ben dostlar!
Evler, yollar yaparım.
Köprüleri, barajları da
Sakin unutmayalım.

Ben olmasam hanginiz
Yoğurup ekmek yapar,
Taptaze ekmeğiyle
Yemeklere tat katar?

Buğdayın özüdür,
Yaşamın tadıdır un.
Çiftçinin emeğiyle
Ekmeğe hamurdur un.

Göz açtırmam kötüye,
Hırsıza, sahteciye.
Mutlu bir yaşam gerek
Dünyada her kişiye.

Fırçalarla boyalar
En büyük dostum benim.
Kâğıtlar ve kalemler
Sırdaşıdır işimin.

Bazen minik bir dükkân
İş yerim olur benim.
Bazen fabrikalarda
Giysileri dikerim.

Özenle çalışırlar
Mesleğini sevenler.
Emeğe saygı duyar
Çalışmayı bilenler.

■ *“Öğretmeniniz size babalarınızın mesleğini soracak. İçinizden bir öğrenci tahtaya bu meslekleri yazsın”*

(Sosyal Bilgiler 5, Öğrenci Çalışma Kitabı)

■ ***“ [...] anneniz birkaç günlüğüne seyahate çıksa evde hangi işler aksar ? ” (Sosyal Bilgiler 5)***

Ataerkil Aile Betimlemesi

Ailede İşbirliği

Mert'in ailesi yeni evlerine taşınıyor.

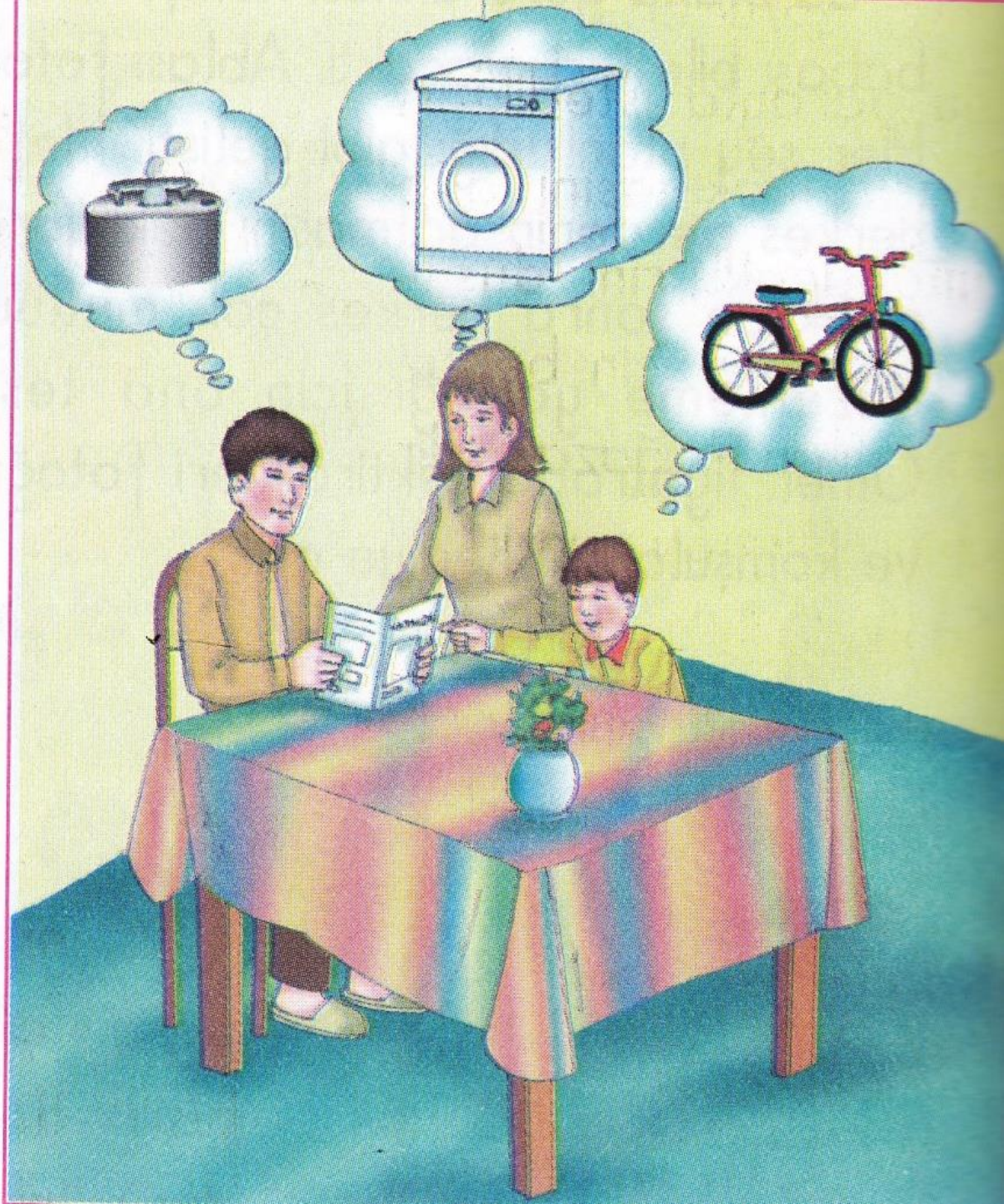
Yemek hazır. Sonra devam ederiz.

Omerlerin evindeki
Çamaşır makinesi
eskimiştir. Zaman
zaman arızalanmakta
ve amaşıruları temiz
yıkamamaktadır.

Annesi yeni bir
Çamaşır makinasına
ihtiyaçları olduğunu
söyler.

Babası da bunun
için tasarruf yaparak
para biriktirmeleri
gerektiğini açıklar.

BABAMLA PAZARA GİTTİK

Yemekten sonra, annemle babam hesap yapmaya oturdular.

Babam "Sana verdiğim parayı nereye harcıyorsun, merak ediyorum." dedi.

Annem "Pazara gitmediğin için fiyatlardan haberin yok. İstiyorsan alışverişi sen yap." dedi.

Babam "Olur. Yarın tatil, pazara ben gideyim." dedi.

Babama, kendisiyle pazara gitmek istediğimi söyledim. O da kabul etti.

- **“Babam taksitleri her ayın 15’inde ödenmek üzere 18 ay taksitle bir otomobil satın aldı. Otomobilin taksiti kaç yıl sürer?”** (Matematik, İlköğretim 4:39)
- **“Tahir Bey 1124 TL olan maaşını her ay bankadan alıyor. Bu ay elektrik, su ve telefon faturalarına 137 TL ödedi. Tahir Beyin faturaları ödedikten sonra kaç TL’si kaldığını bulalım.”** (Matematik, İlköğretim 4:51)

- **“Hasan annesiyle pazara gidiyor. Annesi turşu kurmak için kilosunu 82 TL olan salatalıktan 17 kg almak istiyor. Cebinde 20 TL olduğu için Hasan’a parasının yetip yetmeyeceğini soruyor...”** (Matematik, İlköğretim 4:173)
- **“İrem’in annesi 5 kişi için 3 gözleme yaptı. Herkese yarım gözleme ikram etti. Yenilen gözlemeleri kesirle ifade edelim.”** (Matematik, İlköğretim 4:102)
- **“Ayşe’nin salata yapmak için kullandığı malzemeler tabloda verilmiştir. Ayşe salata için kaç limon kullandı?”** (Matematik, İlköğretim 2:134)

İyi Örnek

- ***“Annesi Bahadır’a 1500 TL’yi geçmemek koşuluyla bir bilgisayar bir de yazıcı almaya karar verdi. Bu haber üzerine gözleri parlayan Bahadır, hangi bilgisayar ve yazıcıyı alabileceğini hesaplamak istedi...”*** (Matematik, İlköğretim 4:79)

Oyunlarda ve Etkinliklerde cinsiyetçi Yaklaşım

Sporun sağlığımız ve gelişmemizle ilişkisi nedir?

Spor Yaparım

Dengeli - düzenli beslenirim,
Her gün spor yaparım.
Ellerim, ayaklarım, kollarım,
Geliřir benim kaslarım.

Temiz havada oynarım,
Hoplar, zıplar, koşarım,
Rahat rahat nefes alırım,
Sağlıklı büyür, gelişirim.

Ahmet Azizoglu

Spor yaparak vücudumuzun daha düzenli çalışmasını sağlarız. Spor yapmak, hastalıklardan korunmamıza da yardımcı olur.

Sağlıklı büyümek ve gelişmek için yapmanız gerekenler nelerdir?

1. ÜNİTE

KENDİMİ TANIYORUM

Haydi Düşünelim!

İnsanları birbirinden ayıran özellikler nelerdir?

Anahtar Sözcükler

birey

bireysel farklılık

BEN KİMİM?

Merhaba arkadaşlar! Benim adım Atakan. Ben de sizler gibi 4. sınıftayım. Ankaralıyım. 1.42 cm boyunda ve 40 kg ağırlığındayım. Kısa, sarı saçlarım ve ela gözlerim var. Arkadaşlarımla oynamayı, kitap okumayı ve bilgisayar oyunlarını çok seviyorum. Okulun basketbol takımında oynuyorum.

1. ÜNİTE

KENDİMİ TANIYORUM

Merhaba! Ben Ayşe. Erzurumluyum. Boyum 1.30 cm'dir. Kilom 28 kg'dır. Siyah saçlarım ve kahverengi gözlerim var. Arkadaşlarımla oynamayı, kitap okumayı ve oyuncak bebek biriktirmeyi seviyorum. Duygusal bir kızım. Üzücü bir olay görsem hemen ağlıyorum.

■ ***“Dünyanın farklı yerlerinde yaşasalar da, değişik kültürlere sahip olsalar da, bütün çocukların ortak özellikleri vardır. Erkek çocukların çoğu futbol, basketbol gibi sporlardan hoşlanır. Bu yüzden yapacağınız maç teklifi yabancı çocuğa oldukça cazip gelecektir. Eğer karşılaştığınız çocuk bir kız ise bebeklerinizle oynamayı önerebilirsiniz.”***

(Sosyal Bilgiler 5)

Kim Sınıf Başkanı Seçilecek?

Melis'in sınıfında başkanlık seçimi var. Seçim kampanyası 3 Martta başladı bile... Melis arkadaşı Tuna'ya bu kampanyada yardım ediyor. Başkan adayları kazandıkları takdirde bir etkinlik düzenleyeceklerine söz verdiler.

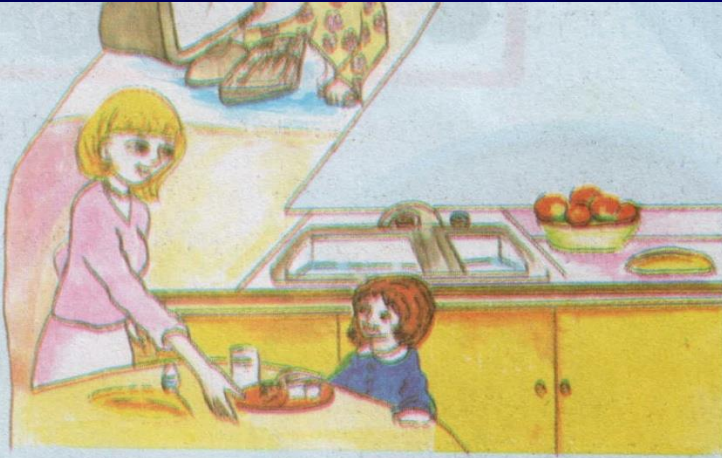

Melis, Tuna'nın seçimi kazanma şansını öğrenmek amacıyla iki anket yaptı. Her bir oyu temsilen bir pul kullanarak nesne grafiklerini oluşturdu.

Kime Oy Vereceksiniz?

Emre: Geçen yıl bisiklete binemiyordum.

Gökçe: Kahvaltı hazırlayamıyordum.

Emre: Bilgisayar kullanamazdım.

Gökçe: Okula yalnız gelemezdim.

Emre: Evimde yalnız kalamazdım.

Her ikisi de "Ama artık bunları ve çok şeyi yalnız başımıza yapabiliyoruz." dediler.

1. Gökçe geçen yıl neleri yapabiliyor, neleri yapamıyormuş?
2. Emre geçen yıl neleri yapabiliyor, neleri yapamıyormuş?
3. Siz geçen yıl neleri yapabiliyor, neleri yapamıyordunuz? Neden?